

Javaslat a
„Lugossy Mária és Veszprém kapcsolata”
települési/tájegységi/ágazati¹
értéktárba történő felvételéhez

Készítette:
Laczkó Dezső Múzeum – Tevesz Mária (név)
..... (aláírás)

Veszprém, 2024. 09. 24.

(P. H.)

Péterváry-Szanyi Brigitta múzeumigazgató

¹ Kérjük, húzza alá a megfelelőt.

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

Laczkó Dezső Múzeum - Tevesz Mária

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Tevesz Mária

Levelezési cím: 8200 Veszprém Török Ignác u. 7.

Telefonszám: 06 30 744 8226

E-mail cím: tevesz.maria@gmail.com

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: Lugossy Mária és Veszprém kapcsolata

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:²

- | | | |
|--|---|---|
| ☐ agrár- és élelmiszergazdaság | ☐ egészség és életmód | ☐ épített környezet |
| ☐ ipari és műszaki megoldások | ☐ <u>kulturális örökség</u> | ☐ sport |
| ☐ természeti környezet | ☐ turizmus | |

a szakterületi besorolás indokolása:

3. A nemzeti érték a magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó érték:

- ☐ igen
amely nemzetiség:³
- ☐ nem

4. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: Veszprém

5. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:

- | | | |
|---|----------------------------------|-------------------------------|
| ☐ <u>települési</u> | ☐ tájegységi | ☐ ágazati |
|---|----------------------------------|-------------------------------|

amely értéktár neve:

6. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása, a megjelölt szakterületi kategória indokolása (amennyiben nemzetiséghez kapcsolódó érték, a nemzetiségi vonatkozások, a nemzetiséghez való kötődés bemutatása):

Lugossy Mária (1950-2012) Munkácsy-díjas Érdemes Művész, ötvös, üvegtervező- és szobrászművész változatos, rendkívüli gazdagságú életműve a XX. század második felének

² Egy szakterületenkénti kategória megjelölése lehetséges.

³ Kérjük, jelölje és nevezze meg, amennyiben magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó az érték.

kiemelkedő képzőművészeti teljesítménye. Mély gondolatisággal átitatott, intellektuális jellegű alkotásai megkérdőjelezik a művészeti ágak, műfajok határait, újszerűek formakezelésük és a felhasznált anyagok szokatlan összekapcsolása révén. Munkásságának intenzív négy évtizede, ahogy ő maga mondta, művek ezreiben számolható. Megtalálhatók a hazai közgyűjteményekben és a külföldi kiállítások, nemzetközi szimpóziumok nyomán a neves külföldi múzeumokban (British Museum London, Corning Museum of Glass New York, Musée des Arts Décoratifs Paris, Lousanne, Santory Museum Tokio).

Pályája, ötvös képzettsége révén, a fémek megmunkálásával indult az 1970-es évek közepén. Az iparművészet számára szűkösnek bizonyult területét maga mögött hagyva a különböző egyéb anyagok - plexi, ásványok, higany, üveg, gránit, bronz, kő – alkalmazásával művészete rövidesen a szobrászat felé fordult: a kezdeti geometrikus krómacél kompozíciókat először az üvegszobrok, majd a monumentális alkotások váltották fel, egészen az 1990-es években megjelenő köztéri szobrokig, emlékművekig. Az emberi alak, gyakran töredékesen, ebben a késői időszakban tűnt fel nála. A kísérletező, koherens szemléletű alkotó világában visszatérő elem a szerves természeti világ és a szervetlen, élettelen univerzum kettőssége, az élet előtti és utáni állapot, amelyen keresztül az emberi létezés egzisztenciális dimenzióira kérdez úgy, hogy az ábrázolást az idő távlatába állítja.

Lenyűgöző, autonóm világára szép példát szolgáltat a Laczkó Dezső Múzeum kortárs üvegművészeti gyűjteményében található két üvegszobra, amely az 1980-as évek pályaszakaszához és az említett tematikához tartozik. Mindkettő a ragasztott, polírozott, homokfúvott síküveglapok hideg technológiáját illusztrálja. *Ősanya* című 1988-as alkotása az élet keletkezését két különböző minőség, eltérő princípium találkozásában ragadja meg: a fekete üvegből készült, fényesre csiszolt, kerek lencseforma sötét feltjában és a szögletes, áttetsző, belső oldalán vízfüggőnyt utánzó, hosszanti fodrozódású üvegtömbben, amelybe beleágyazódik, annak sima felszínét megbontva. A másik, *Amphitheatrum* címet viselő 1983/1989-es átlátszó üvegplasztikája négy részből tevődik össze, ezzel is sugallva, nemcsak az egykori építmény járatait, hanem az ember építette konstrukció pusztuló jellegét, szétesését. Az antik színház romjainak körvonalai ugyan még felismerhetők benne, de azt már az idő vette birtokába, a vegetáció rétegei egymásra rakódó üledékekként kővülnek rá.

Lugossy Mária műveivel nemcsak múzeumunk büszkélkedhet, hanem Veszprém városa is. A szintén az 1980-as évekre jellemző, *kőzárványszobrokhoz* tartozó *Rheia* elnevezésű alkotása a művésznő ajándéka a városnak. A nagyméretű (2 m átmérőjű) kőalaptest felső része szabálytalan, áttetsző üvegformát foglal magában, annak mélyén pedig egy kis bronzalakzatot, utalva a Földanya lányának szunnyadó, de az életet hordozó testére. A szobor korábbi hányatott sorsa után a város új sportuszodájának aulájában kapott méltó helyet.

Szintén a térben ragadja meg az időt a veszprémi *Millenniumi emlékmű* a cseppkőképződmények karsztbirodalmának megidézésével. A belső oldalukon szabálytalan kiképzésű mészkőoszlopok között az egyre keskenyedő, rusztikus kötömb üvegprizma végződése a fentről lecseppenő víz útját láttatja, amelyre az alul épülő, hasonlóan kúpszerű forma rímel. A monumentális szoborkompozíció korábbi helyéről, az Óváros térről áttelepítve nemrégiben a Szabadság téren került felállításra. Üveg makettje a Városháza aulájában látható.

Lugossy Mária nagyméretű köztéri alkotásai a budapesti 1956-os emlékmű mellett megtalálhatók Tatán, emléket állítva a Holokauszt áldozatainak és Székesfehérváron, tisztelegve a II. világháború hősei előtt.

7. Indokolás az értéktárba történő felvétel mellett:

Lugossy Mária üvegművészként és szobrászként is sok szállal kapcsolódik Veszprém városához, amelyet – saját bevallása szerint – kedvenc városának tartott. Veszprém közterét díszíti monumentális szoborkompozíciója, a *Millenniumi emlékmű*, amelynek mészkő oszlopait kombinálja a vízcseppet érzékeltető üvegcsúcsokkal. Már első helyén, az Óváros téren is központi elhelyezést kapott, felavatásán maga a művész is örömmel nézte, ahogy az emberek felfedezve tapogatták a szobrot. Ez az első szoborállítás jelentős közadakozásból valósult meg, ami bizonyítja a városiak ragaszkodását a művész alkotásaihoz. A köztéri szobor restaurálása és áthelyezése után szintén a várnegyedbe vezető útvonal hangsúlyos pontján, a Szabadság téren került felállításra, oszlopai által mintegy „időkaput” alkotva a város történelmi magjához vezető útnak.

Lugossy Mária másik, kisebb méretű szobrászati munkája, a *Rheia* című zárványszobra a művész ajándékaként került a város birtokába. Az ajándékozás gesztusa is erősítette a városhoz kapcsolódását. A szobor először 2004-ben a Balaton Plázában nyert elhelyezést, majd nemrégiben méltóbb helyen, a szobor tematikájához jobban illeszkedő, a víz asszociációját biztosító új sportuszoda aulájában kapott nyilvánosságot.

Gopcsa Katalin Németh Lajos-díjas művészettörténész gondos és eredményes gyűjteményfejlesztő tevékenységének köszönhető a Laczkó Dezső Múzeum kortárs üvegművészeti gyűjteményének két jelentős, a művész munkásságát reprezentáló üvegszobra, az *Ósanya* és az *Amphitheatrum* című alkotások. A művészettörténész közvetlen, baráti kapcsolatot ápolt a művésszel, a szerzeményezés nemcsak a múzeumot, hanem a várost is gazdagítja. A művész bizalmának a jele, hogy két ilyen nagyszabású alkotás itteni közgyűjteménybe kerülhetett. Különösen fontos ez azért is, mert Lugossy Máriának több műve található külföldi múzeumokban, mint hazai közgyűjteményben. Szintén a Laczkó Dezső Múzeumot érinti az ez év márciusában idekerült 134 darabszámú letét, amelyben a Bohus-Lugossy Alapítvány a művészházaspár alkotásait helyezte el itt megőrzésre. Ebben Lugossy Mária 77 munkája szerepel.

Szólni kell a városban vagy a közelben rendezett kiállításokról is, amelyek az 1980-as évek óta folyamatosan felszínen tartották a művész jelenlétét a térségben alkotásai által. Először „Üvegszobrok” címmel 1988-ban került sor Bohus Zoltán, Buczkó György és Lugossy Mária műveinek kiállítására Gopcsa Katalin rendezésében az akkor még a Laczkó Dezső Múzeumhoz tartozó Tihanyi kiállítóhelyen. 2012-ben már a veszprémi Mestermű Galériában szerepeltek az üvegművész alkotásai. 2020-ban a múzeumhoz tartozó Hősök Kapujában Tevesz Mária által rendezett „Fényben tündöklő” című kortárs üvegművészeti kiállításon kerültek kiállításra Lugossy Mária múzeumban őrzött munkái. Végül ez év szeptember 11-én a Dubniczay palotában a Művészetek Háza rendezésében nyílt meg Lugossy Mária „Retrospektív” című kiállítása a Laczkó Dezső Múzeumban őrzött két alkotásából és 23 letétben elhelyezett művéből.

8. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

2022

Közös tér: II. Ipar- és Tervezőművészeti Nemzeti Szalon 2022 = Common space: 2nd National Salon of Applied Arts and Design [szerk. Götz Eszter]; Budapest: Műcsarnok, 2022, A kiállítást Budapesten, 2022. ápr. 10 - szept. 4. között rendezték

2018

Gopcsa Katalin: Az üvegszobor kálváriája. Lugossy Mária Rheia című alkotásának sorsa. Séd, 16. évf. 2018. 5. sz. 14-16.

2013

A Magyar Művészeti Akadémia Évkönyve: 2012 / szerk. Cseresnyés Márk; [Fekete György et al.]. - Budapest: Magyar Művészeti Akadémia, 2013.

2012

Húsz éves a Mestermű Galéria: a második évtized / [összeáll. Hegyeshalmi László és Praznovszky Mihály]; Veszprém: Mestermű Galéria, 2012.

2011

A létezés formái: Lugossy Mária életmű-kiállítása az Iparművészeti Múzeumban = The forms of existence: Mária Lugossy retrospective exhibition in the Budapest Museum of Applied Arts / [szerk. Pataki Judit, Szegzárdy-Csengery Klára], Budapest: Iparművészeti Múzeum, 2011, A kiállítást Budapesten, 2011. júl. 1 - szept. 11. között rendezték

2009

Dedukció: I. Szobrász Biennále: MűvészetMalom, Szentendre, 2009 / [a kiállítást rend. Velekei József Lajos, Kalmár János]. - [Budapest]: Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége, 2009.- Kortárs magyar szobrászat a kortárs magyar építészetben c. konferencia a kiállítás alkalmával

2009

Pintér aukciósház és a Pintér Sonja Kortárs Művészeti Galéria: Karácsonyi nagyárverése 2009. - Budapest: Pintér Aukciósház, 2009.

2008

Expositio II: művészek, műtermek, művek: Borsos Mihály fotográfiái / Borsos Mihály; [bev.: Berecky Loránd] ; [tan.: Horváth György] ; [szerk. Vadas József]. - Budapest: Vince Kiadó; Magyar Nemzeti Galéria, 2008.

2007

A hagyomány ösvényein / túl: szobrászat és tradíció / [szerk. Készman József, Nagy Edina]. - [Budapest] : Műcsarnok ; Magyar Szobrász Társaság, 2007. - A szimpóziumot 2006. nov. 29-én Budapesten tartották

2006

Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége: Árkád Galéria, 2006. október 26 - november 19 / [a kiállítást rend. Urbán Ágnes]. - [Budapest]: Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége, 2006.

2006

Szobrászat és környezet: a Magyar Szobrász Társaság és a Műcsarnok közös előadássorozatának dokumentáló kiadványa / [szerk. Bordács Andrea]. - [Budapest] : Műcsarnok ; Magyar Szobrász Társaság, 2006. - A 2005. december 6-7-én Budapesten rendezett elméleti szimpózium előadásainak szerkesztett anyaga

2005

Lugossy Mária: [Jégkorszak]: [Műcsarnok, 2004. okt. 5 - nov. 7.] / [szerk. Mayer Marianna] - [Budapest]: [Műcsarnok], [2005].

2005

A tér a szobrászatban - a szobrászat tere: a Magyar Szobrász Társaság és a Műcsarnok közös előadássorozatának dokumentációja / [szerk. Bordács Andrea]. - [Budapest]: Műcsarnok; Magyar Szobrász Társaság, 2005. - Az előadássorozatot 2004. dec. 1-2-án Budapesten tartották

2003

Gödöllői Iparművészeti Műhely: 1998-2003 = The Applied Arts Workshop of Gödöllő / [szerk. Katona Szabó Erzsébet et al.], Gödöllő: Gödöllői Új Művészet Közalapítvány, 2003

2003

Országos Érembiennále Sopron: Lábasház, Orsolya tér 5. 2003. június 22. - szeptember 8. = Ungarische Medaillen-Biennale Sopron: Lábasház, 22. Juni - 8. September 2003 = National Biennial of Medal Art Sopron: Lábasház, 22 June - 8 September 2003 / [a kiállítást rend. Askercz Éva], Sopron: Önkormányzat, [2003]

2002

Terek és áramlások: Bohus Zoltán és Lugossy Mária kiállítása: 2002. március 22 - április 30., Üvegpiramis Galéria = Spaces and streams : Zoltán Bohus and Mária Lugossy exhibition : 22 March - 30 April 2002., Glasspyramid Gallery, [Budapest] : [Üvegpiramis Galéria], [2002]

2002

Üveg-üzenetek: Bohus Zoltán és Lugossy Mária szobrai / Fekete György, 2002. - In: Magyar Iparművészet, 2002. 4. sz., p. 10-12.

2001

Lugossy Mária 2000: [2000. február 11 - március 12., Dorottya Galéria Budapest] / Kovalovszky Márta előszavával ; - [Budapest] : Műcsarnok, [2001].

2001

Üveg az építészetben / [összegyűjt. és szerk. Veress Kinga]; - Pécs : Magyar Üvegművészeti Társaság, 2001. - Megjelent a Tölgyfa Galériában rendezett konferencia alkalmából

1996

Bohus Lugossy Buczkó: [Kiállítás az Iparművészeti Múzeum Kupola-terében 1996]. - [Budapest]: k.n., [1996].

1995

Lugossy Mária: Akadémiai székfoglaló kiállítása a Kiscelli Múzeumban / Ujfalussy József. - [Budapest]: [Fővárosi Képtár - Kiscelli Múzeum], [1995].

1994

FIDEM '94: XXIV. Kongresszus és Nemzetközi Éremművészeti Kiállítás: Congress and International Exhibition of Medals : Budapest, 1994. március 11 - június 19 / [rend., a katalógust összeáll. és szerk. ... L. Kovásznai Viktória]; [közread. a] Magyar Nemzeti Galéria. - [Budapest]: MNG, [1994]

1987

Zeitgenössische bildende Kunst aus Ungarn: Galerie der Künstler, München, [29. April - 28. Mai 1987.] = Kortárs magyar képzőművészet / [Katalogred. und Ausstellungsregie Éva Gelencsér], Budapest: Műcsarnok, 1987

1987

7. Budapesti Nemzetközi Kisplasztikai Kiállítás: Budapest, Műcsarnok, 1987. szeptember 3 - október 18 = 7th International Small Sculpture Exhibition of Budapest / [rend. a Művelődési Minisztérium etc.], [Budapest]: [Műcsarnok], [1987]

1984

Üvegszobrok: Ernst Múzeum, Budapest: 1984 augusztus 23 - szeptember 23. / [A kiállítást rendezte Dobai Ágnes]; [A katalógust tervezte Gálócsi Ágnes]. - [Budapest]: [Műcsarnok], 1984

1984

Országos képzőművészeti kiállítás '84 a Budapesti tavaszi fesztivál keretében: 1984. március 16 - május 13., Műcsarnok = National exhibition of fine art '84 / rend., szerk. Frank János, [Budapest]: Műcsarnok, 1984

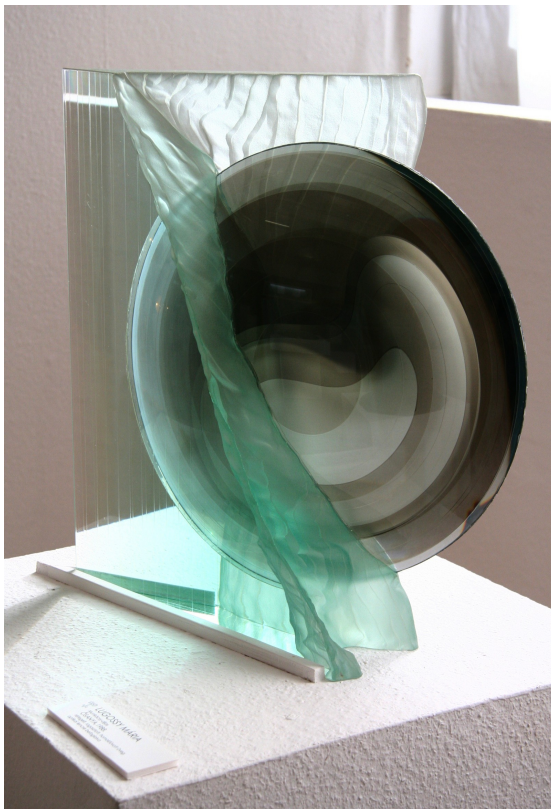
<https://mmakademia.hu/alkoto/-/record/MMA11140>

<https://bohus-lugossy.hu/>

9. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe: -

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja



Lugossy Mária: Ősanya, 1988. rétegelt, ragasztott, homokfűvott üveg (LDM)



Lugossy Mária: Amphitheatrum, 1983-1989. rétegelt, ragasztott, maratott üveg (LDM)



Lugossy Mária Millenniumi emlékművének (2001) felavatása a veszprémi Szabadság téren (2024. szeptember 12.)



Lugossy Mária: Millenniumi emlékmű makettje, 1999.



Lugossy Mária: Rheia



Lugossy Mária: Rheia

2. Hozzájáruló nyilatkozat

Alulírott, Tevesz Mária hozzájárulok a javaslatban megadott adatok kezeléséhez, illetve a benyújtott teljes dokumentáció - ideértve a csatolt dokumentumokat, saját készítésű fényképeket – felhasználásához.

Tevesz Mária

Veszprém, 2024. 09. 24.